

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ
МИНИСТРЛІГІ

ӨЗБЕКӘЛІ ЖӘНІБЕКОВ атындағы Оңтүстік Қазақстан
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

УЗАХОВА А.С., БАЙБАТШАЕВА А.Е.,
МЫҢБАЕВА Н.Қ.

ДИЗАЙН және ТЕХНОЛОГИЯ

Оқу құралы

(Көркем еңбек және сызу мұғалімдерін даярлау білім алушыларына арналған)

Алматы
2025

Оқу құралы Болашақ 6В01404-Көркем еңбек және сызу мұғалімдеріне арналған.

Пікір берушілер:

Жолдасбекова С.А. п.ғ.д., профессор – М.Әуезов атындағы
Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік

университеті «Кәсіптік оқыту» кафедрасы
Мұсақұлов Қ.Т. - PhD, аға оқытушы - Оңтүстік Қазақстан
мемлекеттік педагогикалық университеті,
«Кәсіптік оқыту және бейнелеу өнері»
кафедрасы

Бакирова Г.А. – п.ғ.к., доцент - Silkway халықаралық университеті,
«Кәсіптік оқыту және өнер» кафедрасы

УЗАХОВА А.С., БАЙБАТШАЕВА А.Е., МЫҢБАЕВА Н.Қ.

Дизайн және технология. Оқу құралы. - Алматы: "Отан" баспасы, 2025. - 96 б.

ISBN 978-601-7890-77-3

Оқу құралында «Дизайн және технология бөлімін оқытудың теориялық негіздері» бөлімінде «Дизайн және технология» бөлімін оқыту ерекшеліктері, «Дизайн және технология» бөлімін оқытудың құрылымдық моделі, тігін бұйымдарын жобалаудағы дизайнерлік ұстанымдар жөніндегі мәселелер қарастырылады.

Оқу құралы «Технологиялық іс-әрекеттер» бөлімінде қол тігін жұмыстары үшін жұмыс орынын ұйымдастыру, көп функционалды тұрмыстық тігін машиналары, Expression-2024 тігін машинасы, JANOME тігін машинасының функциялары, машина тігістері, тігін бұйымдарының бөлшектерін өңдеу технологиясы қарастырылады. Оқу құралы жоғары оқу орындарының 6В01404 - Көркем еңбек және сызу мұғалімдерін даярлау мамандығына арналады.

ISBN 978-601-7890-77-3

© Узахова А.С., Байбатшаева А.Е., Мыңбаева Н.Қ., 2025

© "Отан" баспасы, 2025

КІРІСПЕ

Оқу құралын дизайнерлік идеяларын іске асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдай отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану, дизайн дайындау бойынша тапсырмаларды орындау, бұйым жасауда әртүрлі графикалық құралдарды қолдана отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолданып), нобайлар, графикалық және технологиялық құжаттар дайындауды болашақ жастарды үйретуге бағыттап отырмыз [1].

«Дизайн және технология» (қыз балалар) бөлімінің мазмұны:

- негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдарды;

- тоқыма материалдарын өңдеу құралдары мен жабдықтарын;

- тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеуді;

- тоқыма материалдарынан бұйым дизайнын;

- сәнді бұйымдар индустриясын, стиль және образ, ұлттық киім элементтерін дайындау технологиясын қамтиды

«Көркем еңбек» пәнінің оқу бағдарламасындағы анықталған оқыту мақсаттары бейнелеу өнері пәнінің оқу материалдары өте басым икемделіп берілген. «Көркем еңбек» кіріктірілген пәннің білім беру мазмұны еңбек үдерісіне бағытталуы керек еді.

«Бейнелеу өнері» пәнінің оқу материалдары «Көркем еңбек» оқу бағдарламасында оқушылардың жасалатын өнімдердің көркемдік және эстетикалық жақтарын қамтуға бағытталған.

«Көркем еңбек» оқу пәнінің атауы технология білім беру мазмұнының толық мәнін, бейнелеудің сипаттай алмайды. Өйткені, технология оқу пәнінің оқу материалы сәндік-қолданбалы өнер мен көркем құрастыру ғана оқу материалымен шектелмейді. Технология оқу материалының қалған оқу бөлімдеріне тән оқу пәнінің атауы, оның білім беру мазмұнын толық қамтымай отыр [2].

«Технология» деген ұғым пән атауының мазмұнында болуы кіріктірілген білім беру мазмұнын толық сипаттауға, ашуға мүмкіндігі жеткілікті. Кез-келген еңбек – ол белгілі технологиялық үдерістен құралады. Соның ішінде бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары бойынша жұмыстарды орындау технологиялық үдерісті құрайды. Сондықтан, «көркем еңбек» оқу пәнінің атауында технология деген ұғымды енгізу біршама білім беру мазмұнының мәнін толық ашуға мүмкіндік береді.

«Көркем еңбек» оқу пәнінің аталуы қазіргі қоғамның дамуы мен жетілу үдерісіне үйлесімсіздігін білдіреді. Әрине, сол кезеңде «көркем еңбек» атауының өзектілігі жоғары болды. Бірақ, қазіргі кезде оқушыларды жалпы орта мектепте «көркем еңбек» оқу пәнінің білім беру мазмұнымен ғана шектемей, қазіргі қоғамның өндірісі мен қызмет көрсету саласындағы замануи технологиялар адамның еңбегін жеңілдеті аламыз.

ҚОРЫТЫНДЫ

Оқу құралында «Дизайн және технология бөлімін оқытудың теориялық негіздері» бөлімінде «Дизайн және технология» бөлімін оқыту ерекшеліктері, «Дизайн және технология» бөлімін оқытудың құрылымдық моделі, тігін бұйымдарын жобалаудағы дизайнерлік ұстанымдар қарастырылған.

«Технологиялық іс-әрекеттер» бөлімінде кол тігін жұмыстары үшін жұмыс орынын ұйымдастыру, көп функционалды тұрмыстық тігін машиналары, Expression-2024 тігін машинасы, JANOME тігін машинасының функциялары, машина тігістері, тігін бұйымдарының бөлшектерін өңдеу технологиясы қарастырылған.

Оқу құралы дизайнерлік идеяларын іске асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдай отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану, дизайн дайындау бойынша тапсырмаларды орындау, бұйым жасауда әртүрлі графикалық құралдарды қолдана отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолданып), нобайлар, графикалық және технологиялық құжаттар дайындауды болашақ жастарды үйретуге бағыттап отырмыз.

«Дизайн және технология» (қыз балалар) бөлімінің мазмұны:

- негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдарды;
- тоқыма материалдарын өңдеу құралдары мен жабдықтарын;
- тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеуді;
- тоқыма материалдарынан бұйым дизайнын;
- сәнді бұйымдар индустриясын, стиль және образ, ұлттық киім элементтерін дайындау технологиясын қамтиды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мұғалімге арналған әдістемелік нұсқау. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, бірінші басылым, 2015. – 57 б.
2. Көркем еңбек. Білім беру мазмұнын жаңарту аясына бағытталған оқу бағдарламасы. – Астана, «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, Ы.Алтынсарин ат. Ұлттық білім беру Академиясы, 2016. – 58 б.
3. Ковешникова Н.А. Дизайн: история и теория. Учебное пособие для студентов. М.: Омега-Л, 2005.-125стр.
4. Мұғалімге арналған әдістемелік нұсқау. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, екінші басылым, 2016. – 61 б.
5. Жолдасбекова С.А. Костюм композициясы. Кәсіптік оқыту мамандығы студенттеріне арналған оқу құралы. «Әлем баспасы», Шымкент. 2015. – 219 б.
6. Коблякова В.Е., Кокеткин П.П., Хилл П. Проектирование по «Технологии». // Москва. Школа и производство. - 2007. №3. - С. 15-19.
7. Саутвик Н. Схематическое изображение художественного восприятия. Учебное пособие для вузов по специальности изо искусство. Астана, 2014. – 215 с.
8. Иоханнес Иттен. Искусство цвета. Электронный учебник для вузов по специальности дизайн. Издательство: Дмитрий Аронов. - 2008. - 210 стр. Подробнее на livelib.ru: <https://www.livelib.ru/selection/11757-iskusstvo-tsveta>
9. Матюшин М.В. Справочник по цвету. Закономерность изменемости цветовых сочетаний. Электронный учебник для вузов по специальности дизайн. Издательство: Д.Аронов 2007.- 120стр. Подробнее на livelib.ru: <https://www.livelib.ru/selection/11757-iskusstvo-tsveta>
10. Труханова А.Т., Исаев В.В., Рейнова Е.В. Основы швейного производства. Учебное пособие для вузов. - М.: Высшая школа, 2015-301с.:ил.
11. Узахова А.С. Бакирова Г.А. Тігін ісінің құрал-жабдығы: 5B012000-«Кәсіптік оқыту» мамандығы студенттеріне арналған әдістемелік нұсқау. – Шымкент: М.Әуезов атындағы ОҚМУ, 2012.-135 б.
12. Франц В.Я., Исаев В.В. Швейные машины. Иллюстративное пособие. – М.: Легкомбытздат, 2016. -120с.:ил.
13. Корсаков В.С., Новиков К.Н. Справочник по механизации и автоматизации сборочных работ. Учебное пособие для вузов. И.: Машиностроитель, 2018.-57с.
14. Технология швейных изделий: учебник для студ. учреждений сред. проф. образования / [Э. К. Амирова, А. Т. Труханова, О. В. Сакулина, Б. С. Сакулин]. - 6-е изд., испр. - М. : Издательский центр «Академия», 2012. - 512 с.
15. Технология швейного производства. [Першина Л. Ф., Петрова С.В.] - 3-е изд., испр., М.: Легкомбытздат, 2011-291с.:ил.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
I-БӨЛІМ. ДИЗАЙН ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯ БӨЛІМІН ОҚЫТУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	4
1.1 «Дизайн және технология» бөлімін оқыту ерекшеліктері.....	4
1.2 «Дизайн және технология» бөлімін оқытудың құрылымдық моделі..	6
1.3 Тігін бұйымдарын жобалаудағы дизайнерлік ұстанымдар.....	9
II-БӨЛІМ. ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕР.....	31
2.1 Қол тігін жұмыстары үшін жұмыс орынын ұйымдастыру.....	31
2.2 Көп функционалды тұрмыстық тігін машиналары.....	37
2.3 Expression-2024 тігін машинасы.....	48
2.4 JANOME тігін машинасының функциялары.....	50
2.5 Машина тігістері.....	53
2.6 Тігін бұйымдарының бүкпе және қатпар түрлерін, бүрмелерді өңдеу..	67
2.7 Мойын және қолтық ойындарын өңдеу.....	69
2.8 Қайырма жағаларды өңдеу.....	70
2.9 Тік жағаны өңдеу.....	73
2.10 Қадамыш түрлерін өңдеу.....	74
2.11 Жең және жеңұштарын өңдеу.....	79
2.12 Иініш түрлерін өңдеу.....	80
2.13 Жапсырма қалтаны өңдеу.....	82
2.14 Тігіске түскен қалтаны өңдеу.....	84
2.15 Рамкалы тілме қалтаны өңдеу.....	85
2.16 Қақпақты тілме қалтаны өңдеу.....	88
2.17 Ішкі қалталарды өңдеу.....	90
Қорытынды.....	92
Пайдаланылған әдебиеттер.....	93